

Studij: Poljski jezik i književnost

Nastavnik: dr. sc. Barbara Kryżan-Stanojević, doc.

Kolegij: KULTURA POLJSKOGA JEZIKA

Status kolegija: izborni

Oblik nastave: predavanja (u obliku prezentacija) i seminar (3+1) 4 sata tjedno (predviđena tri gostujuća predavanja)

Jezik nastave: poljski i hrvatski

ECTS bodovi: 5

Ciljevi kolegija: Stjecanje osnovnih spoznaja o kulturi poljskoga jezika, te stavljanje kulture poljskog jezika u širi kulturološki i sociolingvistički kontekst; ukazivanje na aksiološki aspekt kulture jezika, analiza jezične etike i estetike te otkrivanje mehanizama funkcioniranja poljske jezične norme, pravila kodifikacije jezika, mehanizama nastanka jezičnih inovacija kao čimbenika razvoja jezika. Te će teorijske spoznaje pomoći studentu u stjecanju praktičkih jezičnih kompetencija: omogućit će praćenje znanstvenog lingvističkog diskursa, izradu radova koje prate lingvistički diskurs uz primjenu upoznatih metoda.

Sadržaj kolegija: U kolegiju će se govoriti o dvojnosti pristupa jezičnoj kulturi: klasičnom pristupu u kojem se jezična kultura poistovjećuje s normativistikom, te o novijem modificiranom pristupu u kojem se pojmu kulture jezika pripisuje niz sociolingvističkih sadržaja koji smještaju kulturu jezika u krug interdisciplinarnih kulturnih pojava.

Poljski standardni jezik nastao je u XV. stoljeću što mu je dalo i određenu stabilnost. Ipak promjene norme nezaobilazna su činjenica u razvoju jezika, a valoriziranje tih promjena ovisi o jezičnoj svijesti govornika s jedne te o jezičnoj politici s druge strane. Promjene pristupu jezičnoj normi odražavaju liberalizacijske i demokratizacijske procese u društvu, potrebu izdvajanja tzv. uzorne i uzualne norme, respektiranje slojevitosti jezične norme te istovremeno utječu na oblikovanje standarda. Tijekom kolegija govorit će se o tzv. općenarodnom jeziku i razmatrat će se opravdanost tog termina. Razmatrat će se razlika između greške i inovacije, mehanizme nastanka i akceptacije inovacija te način njihova ulaska u standard. Posebnu pozornost će se obratiti na pojave vezane uz valorizaciju jezičnih procesa purizma, novogovora, tzv. *potocizacije* poljskoga jezika. Pojasnit će se i analizirati pojave jezične etike i estetike, jezične mode, hiperispravnosti i sličnih sociolingvističkih pojava. Tijekom kolegija pojašnjava se stav Poljaka prema vlastitom jeziku te uloga Zakona o poljskome jeziku i institucija kojima je glavni cilj kreiranje kulture jezika i oblikovanje poljske jezične svijesti.

Studentske obveze: Redovito pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje u nastavi – priprema jedne tematske prezentacije, praćenje materijala na Omegi; na kraju semestra usmeni ispit.

Raspored rada (po tjednima):

1. Organizacija nastave; Literatura. Sadržaj predmeta kulture poljskoga jezika. Uvodno predavanje; Pojmovi: kultura – tradicija; kultura – jezik;: ispravnost, vještina, kompetencija, estetika, etika riječi, jezična politika; kulturnojezična savjetodavna djelatnost. Kratka povijest kulture poljskog jezika – poljski tvorci Kulture poljskoga jezika., (W.Doroszewski, H. Satkiewicz, D. Buttlerowa, H. Kurkowska, J. Puzynina, J. Miodek, A. Markowski, W. Pisarek A. Furdal, R. Grzegorzycowa).
2. Kultura jezika kao disciplina suvremenog jezikoslovlja. Povijest termina, opseg, predmet - praška škola (**gostovanje**).

3. Kultura jezika i druge Kulture – Kulturna antropologija (**gostovanje**)
4. Osnovni pojmovi i termini: općenarodni, općepoljski jezik, opći jezik, standardni jezik, književni jezik. Slojevitost i razlikovnost poljskoga jezika (regionalni jezici, sociolekti; pisani jezik –govor)
5. Osnovni teorijski pojmovi: Tekst, uzus, norma, sustav; kriterije jezične ispravnosti, jezična greška, klasifikacija jezičnih greški, jezična greška – jezična inovacija; kriterije procjene jezičnih inovacija, varijante poljskoga jezika, varijantnost jezične norme
6. Kodifikacija jezične norme. Jezična greška – vrste jezičnih greški (greške u sustavu: gramatičke, leksičke, fonetske, stilske, pravopisne; greške izvan sustava: pravopis, interpunkcija).
7. Izabrana pitanja leksičke korektnosti (posuđenice, terminologija), frazeološka pitanja. Fleksija i ispravnost. Sintaksa i ispravnost. Stilistika.
8. Estetika i jezik – svrsishodnost načina komunikacije; vulgarizacija; jezična etiketa; neverbalna komunikacija; Govor tijela (gostovanje).
9. Jezična moda i jezični snobizam.
10. Jezična politika kao kulturnojezična djelatnost (prevencija, savjetništvo).
11. Jezična kompetencija kao osnova komunikacije; vrste jezične kompetencije; funkcionalni registri.
12. Etika riječi - novogovor, jezična manipulacija; persvazija.
13. Poljski jezik početkom XXI. stoljeća: pojave suvremenog jezika: potocizacija, nestanak razlika između funkcionalnih stilova, utjecaj globalizacije; poljska jezična svijest; stav Poljaka prema vlastitom jeziku; institucije brige za jezik.
14. Poljski Zakon o jeziku u kontekstu europske i poljske tradicije; svrsishodnost zakonske regulative u odnosu na jezik. Europsko zakonodavstvo (EU) prema europskim jezicima. Poljski jezik u Europi; odnos prema drugim jezicima i prema vlastitom jeziku; ekolingvistika.– bilingvizam; jezična i kulturna unifikacija i diferencijacija.

Obvezna literatura:

1. D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz *Kultura języka polskiego* t.1, 2., Warszawa 1971., 1982. - izabrana poglavlja Knjižnica FF
2. A.Markowski *Kultura języka polskiego*, Warszawa 2006. Knjižnica FF
3. B.Kryżan-Stanojević – *Od błędu do innowacji* [u:] Procesy innowacyjne w językach słowiańskich red: Z. Rudnik-Karwatowa, seria Prace Slawistyczne 114; Warszawa, 2003., SOW, s. 89-100 (članak na Omegi)
4. Kryżan-Stanojević, Barbara, (2004), «Chorwacka hiperpoprawność i jej źródła», *Socjolingwistyka* 18 , str.109-122. Knjižnica FF
5. Izabrana poglavlja iz serije *Język a Kultura* dostupno na Mreži
6. *Zakon o poljskome jeziku*, Riječ god.7.sv.2., 2001.; god.10.sv.1., 2004.
7. Materijali Povjerenstva za poljski jezik www.rjp.pl
8. *Lice i naličje jezične globalizacije* [ur. Barbara Kryżan-Stanojević], Srednja Europa, Zagreb 2009. Izabrana poglavlja.

Dopunska literatura (dostupna u slavističkoj i polonističkoj, priručnoj knjižnici)

9. J. Miodek (red.), *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, Wrocław 1996.
10. *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin 2001. - izabrana poglavlja.
11. Cegieła A., Markowski A., *Z polszczyzną za pan brat*, Warszawa 1982
12. *Encyklopedia języka polskiego*, red. S. Urbańczyk, Warszawa 1992
13. Grabias S., *Język w zachowaniach społecznych*, Lublin 1994; Knjižnica FF

14. *Język – Kultura – Społeczeństwo*, red. S. Dubisz, Warszawa 1990
15. *Polszczyzna a/i Polacy u schyłku XX wieku*, red. K. Handke, H. Dalewska – Greń, Warszawa 1994
16. *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, red. W. Pisarek, Kraków 1999
17. Zgólkowie H. T., *Językowy savoir – vivre*, Poznań 1993
18. K.Ożóg, *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku*, Rzeszów 2001.
19. Škiljan, D. (1988), *Jezična politika*, Zagreb, Naprijed.
20. Škiljan, D. (2000). *Javni jezik*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus